

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มีความมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษาหรือหลักสูตรปฐมวัย มีความมุ่งหมายสอดคล้องกัน คือ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยมุ่งหวังให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในการดำรงชีวิตนั่นเอง

พฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกนับได้ว่า เป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินชีวิตในสังคมทุกวันนี้ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ผู้ที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก จึงมักจะมีปัญหาการครองชีวิตสังคม เช่น ทำให้บุคคลขาดความสามารถในการติดต่อ หรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาและเหมาะสม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากในที่ทำงาน ในห้องเรียน หรือแม้กระทั่งในบ้าน ปัญหาความบกพร่องของพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก จึงเป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่งในสังคม เพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความบกพร่องทักษะทางสังคม (ศิริพรรณ วิวัฒน์สร และคนอื่นๆ, 2545, หน้า 7) ซึ่งสอดคล้องกับเอี่ยมจิต ศิริแก้ว (2544, หน้า 2) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการไม่กล้าแสดงออกซึ่งความต้องการของบุคคล ทำให้บุคคลอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข เพราะเกิดความวิตกกังวลจากการไม่แสดงพฤติกรรมออกไป และถ้าบุคคลใดมีความวิตกกังวลสูง การประกอบหน้าที่การทำงานอาจหย่อนสมรรถภาพขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เข้ากับเพื่อนหรือคนที่บ้านไม่ค่อยได้อย่างไรก็ตามพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกเป็นคุณสมบัติที่สามารถปลูกฝังได้ และพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลได้ โดยนักจิตวิทยาด้านพฤติกรรมมีความเชื่อว่า “พฤติกรรมกรการไม่กล้าแสดงออกของเด็กเราสามารถนำมาฝึกฝนให้มีการกล้าแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัยได้” (เอี่ยมจิต ศิริแก้ว, 2544, หน้า 2)

ดังนั้น การฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก จึงควรฝึกตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งถือว่าเป็นวัยทองแห่งชีวิต เป็นวัยที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างบุคลิกภาพต่างๆ ซึ่งเชื่อว่า การปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กเป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายกว่าวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้การปลูกฝังในวัยเด็กเป็นสิ่งที่มั่นคงและยืนยาวติดตัวเด็กไปตลอด เด็กปฐมวัยนั้นจะมีศักยภาพอยู่ภายในตามธรรมชาติ ถ้าได้รับการปลูกฝังในทางที่ถูกต้อง เด็กจะแสดงศักยภาพออกมาจนถึงขีดสุด ซึ่งจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ความกล้าแสดงออกเป็นคุณลักษณะหนึ่งของเด็กปฐมวัยที่ควรส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของเด็กไทยที่พึงปรารถนา ที่กล่าวไว้ในหนังสือ “ภาวะวิกฤตของชีวิตเด็กไทย : ปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้” อย่างชัดเจนว่า เด็กไทยเป็นกำลังของชาติบ้านเมือง จะต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีมีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย กล้าต่อสู้เพื่อ

ความถูกต้อง (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก, 2545, หน้า 36) ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กควรจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย

กิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของเด็กในระดับปฐมวัย ถือเป็นหัวใจสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กในวัยนี้ การเล่นนิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองต่อธรรมชาติของเด็ก เนื่องจากการเล่นนิทานทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน และผ่อนคลายอารมณ์แล้ว เนื้อหาในนิทานยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ตีงามอันเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของเด็ก อีกทั้งยังช่วยเสริม สร้างพัฒนาการในด้านภาษาของเด็กได้อีกด้วย นิทานยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะทักษะการฟัง การพูด การกล้าแสดงออก การคิดและจินตนาการที่กว้างไกล รวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กจากการฟังนิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ตีงามจากการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครในนิทานที่เด็กได้ฟัง เด็กจะมีความเชื่อ ศรัทธา และพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบาทของตัวละครนั้นๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่มักจะมีการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆจากการเลียนแบบบุคคลที่เด็กรักและศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura Social Learning Theory) ที่เชื่อว่าเด็กเรียนรู้พฤติกรรมจากการใช้ตัวแบบ สัญลักษณ์และทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม (Learning through modeling) ซึ่งเกิดจากการรับรู้พฤติกรรม และสามารถแสดงพฤติกรรมหรือกระทำตามตัวแบบนั้นได้ นิทานมีอิทธิพลต่อเด็กปฐมวัยมาก การที่พ่อแม่และครูสร้างความใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานจะช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้น การเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กในการสร้างเสริมเด็กได้ในทุกเรื่องรวมถึงการสร้างนิสัยรักการอ่าน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการตามวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้เกิดขึ้นกับเด็กได้อีกด้วย

กล่าวได้ว่านิทานมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางร่างกาย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครอยากเป็นคนกล้า คนเก่ง มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกตามตัวละครนั้น ๆ นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์ เพราะในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ช่วงความสนใจยาวขึ้น มีสมาธิ สร้างจินตนาการของตนเอง กล้าคิด กล้าทำ เกิดความมั่นใจ ส่งผลดีต่อพัฒนาการทางอารมณ์ (รสสุคนธ์ อยู่เย็น, 2557) นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคม และสามารถเล่าเรื่องประกอบการแสดงบทบาทสมมติร่วมกับเพื่อนหรือผู้อื่นได้ นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา มีทักษะในการคิด การใช้ภาษาและนิทานช่วยเสริมสร้างและแต่งบุคลิกภาพเพราะเมื่อฟังนิทานแล้วเด็กจะเกิดความประทับใจ และนำตัวแบบที่ประทับใจในนิทานมาปรุงแต่งเสริมสร้างบุคลิกภาพและมีความมั่นใจในตนเอง (วรรณิ ศิริสุนทร, 2539 : 30-31)

ผลจากการสังเกต / การประเมินพัฒนาการปีการศึกษา 2559 ของเด็ก อายุ 3 ปี จำนวน 15 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองสังข์ พบว่า เด็กในชั้นเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ร้อยละ 70 และร้อยละ 60 ไม่กล้าแสดงออก โดยทำตามผู้อื่นอยู่ตลอด ส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ จากปัญหาข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการ

ส่งเสริมความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ของเด็กปฐมวัย อายุ 3 ปี จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 1/2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมตามวัยอันจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยด้วยการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย
 - คือ เด็กปฐมวัย ชาย หญิง อายุ 3 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาล ห้อง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอน
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ นิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การกล้าแสดงออก
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมการกล้าแสดงออก
 - 3.1 นิทานเรื่อง แม่ไก่แดงตัวน้อย
 - 3.2 นิทานเรื่อง กระจ่างกับเต่า
 - 3.3 นิทานเรื่อง กากับนกยูง
 - 3.4 นิทานเรื่อง ราชสีห์กับหนู

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติจะมีการกล้าแสดงออกสูงขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กชายและเด็กหญิงที่มีอายุ 3 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาลห้อง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

2. **การเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ** หมายถึง การจัดกิจกรรมเล่านิทานซึ่งมีเนื้อหาในนิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จากนั้นครูเล่านิทานจนจบ ซึ่งเนื้อหาในนิทานส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออก จากนั้นเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมโดยการสวมบทบาทเป็นตัวละครตามนิทาน การเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำ

2.2.1 ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว

2.2.2 ครูกล่าวทักทายสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก

2.2.3 ครูและเด็กร่วมกันร้องเพลง สนทนาเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาของนิทาน

2.2 ขั้นสอน ครูนำหนังสือนิทานมาเล่าให้เด็กฟังอาจจะมีสื่อประกอบการเล่านิทานเพิ่มเติม เพื่อสร้างความสนใจของเด็ก จากนั้นครูเปิดโอกาสให้เด็กออกมาแสดงบทบาทของตัวละครในนิทาน

2.3 ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสรุปเนื้อเรื่องจากนิทานร่วมกัน และแ่งคิดที่เป็นคติสอนใจ โดยครูสอดแทรกพฤติกรรมการกล้าแสดงออกเชิงเข้าหาตัวเด็กเพื่อให้เด็กได้นำไปปฏิบัติในชีวิตจริง ครูใช้คำถามปลายเปิดโดยกระตุ้นให้เด็กตอบคำถามทุกคน ครูจะเป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของเด็ก

3. **การกล้าแสดงออก** หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงออกมา ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งประกอบไปด้วย การกล่าวคำทักทาย “สวัสดีค่ะ” (ครับ) การแนะนำตนเองหน้าชั้นเรียน การตอบคำถาม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงท่าทางประกอบเพลง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกสูงขึ้นหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ